

ΓΡΑΦΕΙ
Ο ΔΡ ΝΙΚΟΣ ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ*
nikosmathioudakis@gmail.com

Το «ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ» σε συνεργασία με τις ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ ξεκινούν μια εκδοτική προσπάθεια με κύριο στόχο τη «διάδοση» του έργου του Καζαντζάκη σε κάθε γωνιά της Ελλάδας και την «παράδοση» των ελπιδοφόρων μηνυμάτων του στα χέρια του κάθε Έλληνα, οποιασδήποτε ηλικίας, οποιασδήποτε ιδεολογικής ή πολιτικής κατεύθυνσης. Σε μια εποχή -όπως η δική μας- απαισιοδοξίας και αγανάκτησης, ο Λόγος του παραμένει φωτεινός φάρος και ηχεί... πιο επίκαιρος παρά ποτέ.

Το πρώτο βιβλίο της εκδοτικής σειράς δεν θα μπορούσε παρά να είναι το *Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά* ένα μυθιστόρημα που σκιαγραφεί την ελληνική λαϊκή κουλτούρα και αναδεικνύει με ζωντάνια και ώριμη συγγραφική δύναμη έννοιες όπως ανθρωπιά, πατρίδα, ζωή· ένα έργο που δίκαια χαρακτηρίζεται ως ένας ιδιότυπος ύμνος προς τη φιλία και την ελευθερία.

Ο Καζαντζάκης κατόρθωσε να δημιουργήσει μια λογοτεχνική προσωπικότητα η οποία παραμένει αναλλοίωτη και ανόθευτη μετά από αρκετές δεκαετίες· ο Ζορμπάς αποτελεί το σύμβολο του αυθόρμητου ανθρώπου που ζει την κάθε στιγμή επιτυχάνοντας την υστεροφημική αθανασία· ο μυθιστορηματικός ήρωας του Νίκου Καζαντζάκη αντιπροσωπεύει τον χαρακτηριστικό τύπο Νεοέλληνα, ως Ζορμπάς ο Έλληνας.

Αλέξης Ζορμπάς: Ο μυθιστορηματικός αντι-καθρεπτισμός του μεγάλου λογοτέχνη

Ο *Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά* δεν πρόκειται για μια αληθινή ιστορία φιλίας ανάμεσα στον Γιώργη Ζορμπά και στον Νίκο Καζαντζάκη· το έργο του Κρητικού συγγραφέα αποτελεί την περιγραφή γεγονότων μιας πλασματικής μυθιστορηματικής φιλίας ανάμεσα στον Ζορμπά και στον συγγραφέα-αφηγητή: μιας σχέσης που αποκαλύπτεται ως καθρεπτισμός του ίδιου του Καζαντζάκη στους ήρωές του. Ο Νίκος Καζαντζάκης με εξαιρετική συγγραφική μαεστρία κατάφερε να συνθέσει μια επική μυθιστορία στην οποία περιγράφονται έννοιες ανθρώπινα σημαντικές όπως φιλία, ανθρωπότητα, πατρίδα, φυλή, ζωή, ελευθερία, θεός. Ο Μύθος του Αλέξη Ζορμπά προσπαθεί να αντισταθεί στη ματαιότητα του ακραίου εθνικισμού και του ανθρωποφάγου πολέμου. Στο πρόσωπο του Αλέξη Ζορμπά καθρεπίζεται η Ελλάδα· τα μάτια του πλημμυρίζουν με Φως Ελληνικό· τα χείλη του γεύονται Γεύσεις Ελληνικές· τα αυτιά του διακατέχονται με Ηχους Ελληνικούς· η μύτη του ευωδιάζει με Μυρωδιές Ελληνικές· θάλασσα-φως, ελιές-κρασί, χορός-ρυθμός, γασεμί-θάλασσα. Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου αποκαλύπτεται μια εκστατική έκφραση ελληνικότητας με κεντρικό άξονα τη φιλία δύο αντρών στην αέναη αναζήτηση άλυτων φιλοσοφικά γόρδιων δεσμών.

Η λογοτεχνική προσέγγιση του έργου αποτελεί μια διπολική εξομολόγηση σε αναπαράσταση. Στον έναν πόλο βρίσκεται ο Ζορμπάς και στον άλλο ο Συγγραφέας· το ενδιαφέρον διόστημα διακατέχεται από τη λογοτεχνική ασάφεια που προσδιορίζουν τον χαρακτήρα και τις σκέψεις των ηρώων. Μια εξομολόγηση σε σκηνές, μια αναφορά σε περιγραφές, μια θεατρική δημιουργία σε αυτοσχεδιασμούς ως ένα πραγματικό παραμύθι ελληνικότητας, ακόμη και ως ένα φανταστικό αποτύπωμα ταξιδιωτικών εντυπώσεων ανάμεσα στη ζωή και στο πνεύμα.

Οι χαρακτήρες του μυθιστορήματος αποκαλύπτονται μέσα από το διπολικό συνεχές του ίδιου ανθρώπου: του Καζαντζάκη. Στον έναν πόλο βρίσκεται ο Καζαντζάκης ως Συγγραφέας όπως θα ήθελε να είναι. Στον άλλο πόλο βρίσκεται ο άλλος Καζαντζάκης ως Ζορμπάς όπως αντρώνεται μέσα του: σπκώ-νει το κεφάλι, προσπαθεί να φτάσει τον Άλλο εαυτό του, να τον ξεπεράσει και να τον λυτρώσει. Ο Ζορμπάς είναι ένας άνθρωπος που αγαπά την πράξη· είναι αδιάβαστος αλλά πλούσιος σε γνώσεις που πηγάζουν από τις εμπειρίες της ζωής. Ο Συγγραφέας ως ένας άνθρωπος που αγαπά τη θεωρία· είναι διαβασμένος και πλούσιος σε γνώσεις που πηγάζουν από τα βιβλία αλλά παρ' όλα αυτά μαθητεύει δίπλα στον αδιάβαστο σύντροφό του.

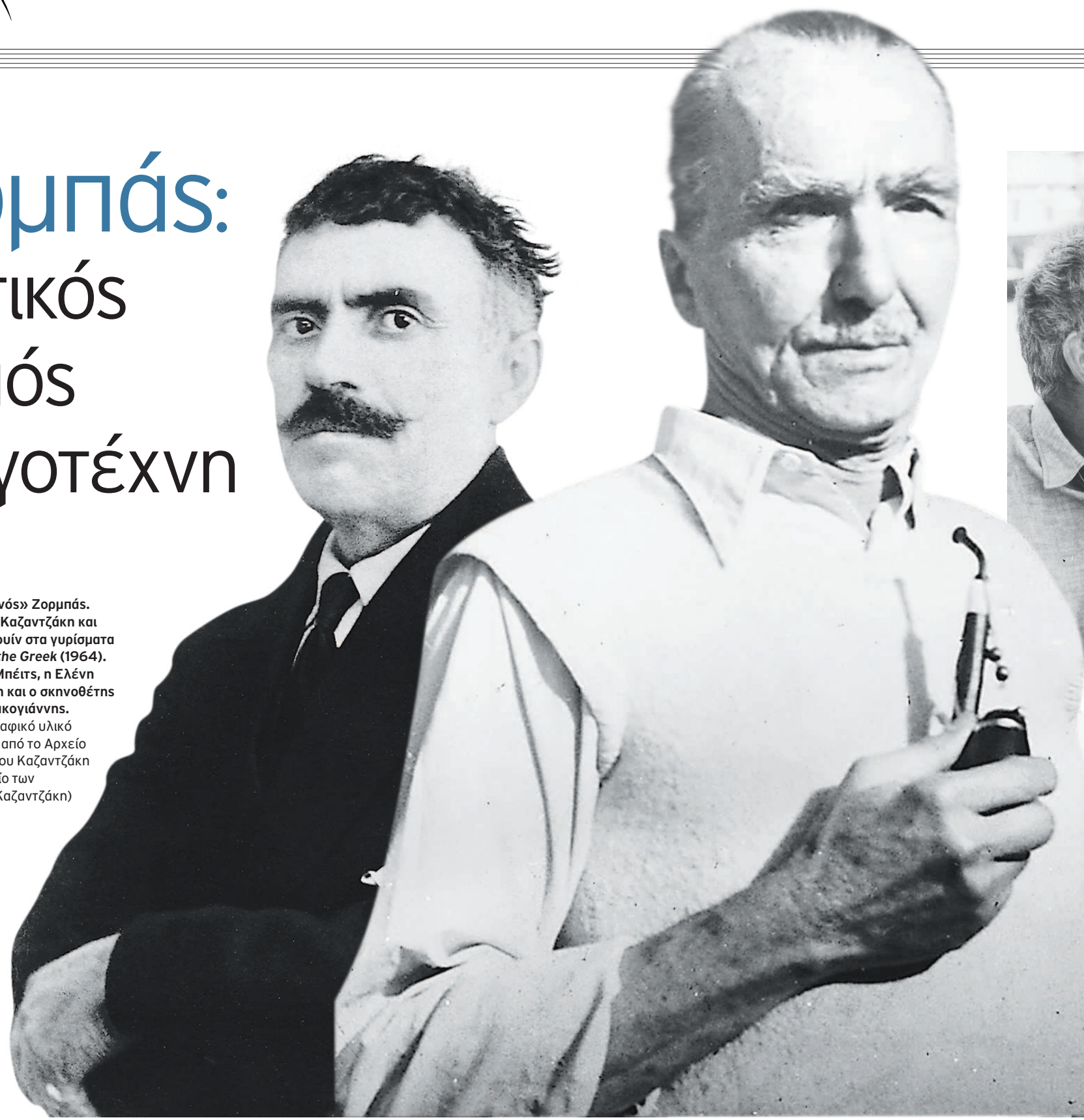
Από τη μία πλευρά, έχουμε τον Συγγραφέα ως εκπρόσωπο της θεωρίας, της γνώσης, του πνεύματος, της διανοήσης, που χαρακτηρίζεται από ασκητική εγκράτεια, διακατέχεται από σοβαροφάνεια και εκφράζεται με υψηλό ύφος· από την άλλη πλευρά, έχουμε τον Ζορμπά ως οπαδό της πράξης, της

1. Ο «αληθινός» Ζορμπάς.
2. Η Ελένη Καζαντζάκη και ο Αντονι Κουίν στα γυρίσματα του *Zorba the Greek* (1964).
3. Ο Άλαν Μπέιτς, η Ελένη Καζαντζάκη και ο σκηνοθέτης Μιχάλης Κακογιάννης.
(Το φωτογραφικό υλικό προέρχεται από το Αρχείο του Μουσείου Καζαντζάκη και το Αρχείο των Εκδόσεων Καζαντζάκη)

πείρας, του σώματος, της ύλης, που ξεχειλίζει από ανθρώπινη φιληδονία, αντιδρά με αυθορμητισμό και αποτυπώνεται με ταπεινό ύφος. Ο Συγγραφέας αποτελεί σύμβολο της πνευματικής ύπαρξης και ο Ζορμπάς είναι το σύμβολο της πραγματικής ζωής· μιας ζωής που κυλάει σαν ένα ορμητικό ποτάμι μέσα από τον χαρακτήρα του Ζορμπά· δεν συγκρατείται και δεν εμποδίζεται, δεν ξεκόβεται και δεν περιθωριοποιείται από την καθολική ροή του κόσμου· ο άνθρωπος ζει μία μόνο φορά· ή ζει λοιπόν ή δεν ζει!

Ο Καζαντζάκης κατάφερε να συνθέσει μια ιδιότυπη πνευματική αυτοβιογραφία του, πραγματοποιημένη με δύο πρόσωπα: τον τύπο του ανθρώπου (ο Συγγραφέας) που θεωρητικά είναι ή που θα ήθελε να είναι και τον τύπο του άλλου ανθρώπου (ο Ζορμπάς) που φέρει εν δυνάμει μέσα του και δεν μπορεί να τον ζήσει. Ο ίδιος ο Καζαντζάκης φροντίζει να περιγράψει την άποψή του σχετικά με το έργο του: «ο Ζορμπάς ήταν κυρίως διάλογος ενούς καλαμαρά και ενός μεγάλου ανθρώπου του λαού· διάλογος μεταξύ του δικηγόρου Νου και της μεγάλης ψυχής του λαού». Υπερθεματίζοντας με την άποψη του συγγραφέα-δημιουργού, το μυθιστόρημα αποτελεί πραγματικά έναν διάλογο του ενδότερου και του εξώτερου κόσμου ενός ανθρώπου· μια συνομιλία ανάμεσα στην καρδιά και στο μυαλό, της φαντασίας και του πραγματικού, του ασυνείδητου και του συνειδητού, του ανύπαρκτου και του υπαρκτού· μια συζήτηση ανάμεσα στο Εγώ και στο Άλλο Εγώ· του Εαυτού και του Άλλου Εαυτού· μια επικοινωνία ειδώλων που φανερώνει τον αντι-καθρεπτισμό του ίδιου ανθρώπου, του ίδιου προσώπου, του ίδιου του συγγραφέα.

* Ο Νίκος Μαθιουδάκης είναι διδάκτορας Φαρμασιολογίας & Λογοτεχνικής Υφολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης και εργάζεται ως Επιστημονικός Σύμβουλος των Εκδόσεων Καζαντζάκη.

Ο Διάσημος Zorba the Greek

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ *Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά* αποτελεί ένα από τα πλέον γνωστά έργα του Νίκου Καζαντζάκη τόσο στον ελλαδικό χώρο όσο και στο εξωτερικό. Η διεθνής απήχηση και η διαχρονική ανταπόκριση του έργου του Νίκου Καζαντζάκη αποδεικνύεται από την πληθώρα των εκδόσεων του σε ξένες γλώσσες, που δίκαια αναγνωρίζεται ως ένας από τους σημαντικότερους σύγχρονους Έλληνες λογοτέχνες ο οποίος καθιερώνεται ως ο πλέον πολυμεταφρασμένος Νεοέλληνας συγγραφέας παγκοσμίως.

Από τη μία πλευρά στις ξένες εκδόσεις, το μυθιστόρημα ο *Ζορμπάς* λαμβάνει το 1954 το βραβείο του καλύτερου ξένου μυθιστορήματος που εκδόθηκε στη Γαλλία. Μέχρι σήμερα έχει μεταφραστεί στις ακόλουθες γλώσσες: Αγγλικά, Αλβανικά, Αραβικά, Βιετναμζικά, Βουλγαρικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Δανικά, Εβραϊκά, Εσθονικά, Ιαπωνικά, Ισπανικά, Ιταλικά, Καταλανικά, Κινεζικά, Κορεατικά, Κροατικά, Λιθουανικά, Νορβηγικά, Ουγγρικά,

Ουκρανικά, Ολλανδικά, Περσικά, Πολωνικά, Πορτογαλικά, Ρουμανικά, Ρωσικά, Σερβοκροατικά, Σινγκαλέζικα, Σλοβακικά, Σλοβενικά, Σουηδικά, Τουρκικά, Τσέχικα, Φιλανδικά, στην ομιλούμενη γλώσσα της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, στην ομιλούμενη γλώσσα του Λουξεμβούργου και στην ομιλούμενη γλώσσα της Νότιας Αφρικής.

Στη μεγάλη οθόνη. Από την άλλη πλευρά στον κινηματογράφο η Μυθιστορία του Αλέξη Ζορμπά έχει παρασταθεί με τον πλέον δημοφιλέστατο διεθνώς τίτλο *Zorba the Greek* σε σενάριο-σκηνοθεσία του αξεχαστου Μιχάλη Κακογιάννη και σε μουσική του Μίκη Θεοδωράκη.

Τον ρόλο του Ζορμπά ενσάρκωσε ανεπανάληπτα ο Αντονι Κουίν, ενώ του συγγραφέα ο Άλαν Μπέιτς· η Λίλα Κέντροβα διακρίθηκε για την εξαιρετική ερμηνεία της στον ρόλο της Μαντάμ Ορτάνς· η Ειρήνη Παπά υποδύθηκε τον ρόλο της χήρας και ο αείμνητος Σωτήρης Μουστάκας το

ρόλο του Μιμθού. Το 1965, η ταινία κέρδισε τρία Όσκαρ: β' γυναικείου ρόλου (Λίλα Κέντροβα), καλλιτεχνικής διεύθυνσης (Βασίλης Φωτόπουλος) και φωτογραφίας (Γουόλτερ Λάσαλι), ενώ ήταν υποψήφια και για τα Όσκαρ α' ανδρικού ρόλου (Αντονι Κουίν), διασκευασμένου σεναρίου, σκηνοθεσίας και καλύτερης ταινίας (Μιχάλης Κακογιάννης).

Η μνημειώδης αυτή κινηματογραφική μεταφορά του «Ζορμπά του Έλληνα» αποτέλεσε παγκόσμια επιτυχία που κατέστησε τον Καζαντζάκη ως τον πλέον αναγνωρισμένο Έλληνα συγγραφέα σε διεθνή κλίμακα.

Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε ότι το έργο του Νίκου Καζαντζάκη είναι ίσως το καλύτερο από τη σειρά των μυθιστορημάτων που έγραψε ο συγγραφέας στα μεταπολεμικά χρόνια και συγκρατείται στα 100 Καλύτερα Βιβλία όλων των Εποχών σύμφωνα με την έρευνα που συντάχθηκε το 2002 από τη Νορβηγική Λέσχη του Βιβλίου.

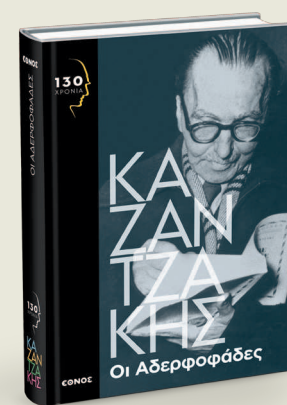
ΑΣΤΕΡΙΣΚΟΙ Πολυτελής επανέκδοση και η αγγλική μετάφραση

* ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ, υπό τη διεύθυνση της Νίκης Σταύρου και την έμπειρη επιστημονική της ομάδα, επανακυκλοφορούν τα άπαντα του Νίκου Καζαντζάκη σε μια καινούργια, σύγχρονη έκδοση· συγκεκριμένα, το λογοτεχνικό κείμενο είναι σε μονοτονικό, το επίμετρο είναι εμπλουτισμένο με εισαγωγικά και επιστημονικά κείμενα, ενώ το εξώφυλλο είναι πολυτελές χαρτόδετο με μοντέρνα αισθητική. Ο καινότατος προσανατολισμός των εκδόσεων αναδεικνύει το βαθύ αίσθημα σεβασμού τόσο στον Κρητικό συγγραφέα όσο και στον σύγχρονο αναγνώστη. Τον προσεχή Δεκέμβριο κυκλοφορούν τα τρία πρώτα βιβλία -*Ασκητική, Αναφορά στον Γκρέκο και Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά*- της νέας σειράς των Απάντων του Νίκου Καζαντζάκη.

* Ο ΠΙΤΕΡ ΜΠΙΠ, ομότιμος καθηγητής της Αγγλικής και της Συγκριτικής Φιλολογίας του Dartmouth College στην Αμερική, μεταφράζει από την αρχή τον Ζορμπά στην αγγλική γλώσσα με τη συνεχή βοήθεια της επιστημονικής ομάδας των Εκδόσεων Καζαντζάκη. Το βιβλίο *Zorba the Greek* -σε μετάφραση του καθ. Μπιν- πρόκειται να κυκλοφορήσει μέσα στο 2014 από τον εκδοτικό οίκο Simon & Schuster.

ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟ

ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗ
Αδελφοφάδες